

Veronika Zakonjšek

Jebi se, ljubim te

KUPE ŠT. 6 | 2021

Filmi ceste so od nekdaj predstavljali žanr, ki skozi vožnjo proti odprtim, nejasnim koncem in destinacijam lovi izmuzljiv pojem svobode; v njem se pod kolesjem težkih motorjev in starih avtomobilov tre družbeni upor proti utečenim potem preteklih generacij in z vsakim kilometrom prevoženega asfalta protagonisti razrešijo majhen delček svojega notranjega konflikta. A finski režiser Juho Kuosmanen s svojim drugim celovečercem **Kupe št. 6** (Hytti nro 6, 2021) cesto mladostniškega samoiskanja prestavi na arktično, transsibirsko železniško progo, ujeta v kuliso postsovjetske Rusije poznih devetdesetih let. Nepredvidljive cestne ovinke in motelske postanke tako zamenjata utečena ritmičnost vlaka in jasno zastavljena pot iz Moskve do Murmanska, ki kar kliče po romantičnih, intelektualno nabritih srečanjih v stilu filma **Pred zoro** (Before Sunrise, 1995, Richard Linklater).

A Kuosmanen, ki s filmom na platno prenese priljubljen finski roman Rose Liksom, v svoji nostalgiji do naključnih srečanj z neznanci, ki po spletu okoliščin pristanejo v istem kupeju, kljub večjim vsebinskim razhajanjem s knjižno predlogo ostaja zvest realnim izkustvom večdnevni potovanj. Železniška proga, ki je s padcem železne zavese postala ena najbolj romantiziranih voženj z vlakom, se nam tako kaže kot utrjujoča, klavstrofobična in v oblak cigaretnega dima zavita pot, polna mrkih pogledov, mraza, utesnjenosti, jezikovnih pregrad in slabe hrane, kjer se prijateljstva tkejo nezaupljivo počasi in kjer se trpki obrazi ljudi sprostitjo šele ob pravnjem odmerku domače ruske vodke.

V kupeju št. 6, ki škripajoče sopiha proti zasneženi arktični tundri, se tako znajdeta Laura in Ljoha. Ona je finska študentka jezikov, ki jo njena ruska ljubimka, intelektualna boemka Irina, večer pred načrtovanim izletom brezbrizno pusti na cedilu. On mačistično nastopaški rudar, ki verižno kadi, eksa vodko in se glasno hvali s svojimi osvajalskimi podvigi. »Rusija je super država,« pijano bluzi njun prvi večer, medtem ko se nažira s kislimi kumaricami in krvavo klobaso. »Premagali smo nacije, šli smo na Luno!« Laurini občutki do novega »sostanovca« se ob tem jasno izrisujejo na njenem obrazu: nelagodje, gnus, pa tudi s strahom prežeta tesnoba ženske, ki se na potovanju znajde sama v družbi pijanega, vulgarnega, mizogineta tipa, ki jo poln alkoholnih hlapov in cigaretnega dima kmalu vpraša po razlogu njene samostojne poti: »Prodajáš pičko?«

A Laura in Ljoha, ki ju upodobita izvrstna Seidi Haarla in Jurij Borisov, nista le osebi različnih spolov, jezikov in nacionalnosti, temveč predvsem različnih razrednih ozadij. Laurino nelagodje se tako delno odslikava kot predsodek pred preprosto prostakostjo ruskega stereotipa, ki pod surovim in robustnim performansom moškosti skriva predvsem osamljenega, zaščitniškega in zanesljivega človeka. Tudi Ljoho odbija Laurin zid; njen hlad, tihi posmeh in komaj zaznavna vzvišenost študentke, ki se je pred odhodom iz Moskve gibala v krogih intelektualnih elit in samovšečnih literatov. Pa vendar se njena zadržanost z vsakim dnem ujetosti v (pre)majhnem kupeju in tiščanja po preozkem hodniku, kjer se skorajda čez platno prenesejo pomanjkanje kisika ter smrad cigaretnih ogorkov, neumitih nog, mastnih las in debelih bund, nekoliko skrha; podobno se tudi Ljohova prvotna grobost z vsako novo interakcijo mehča.

Kamera iz roke protagonista spremlja predvsem v bližnjih planih, kar še potencira občutek klavstrofobične intime, ki potnikom onemogoča vsakršno osebno distanco

in intimni prostor, medtem ko zrnata slika 35-mm traku prispeva k avtentičnemu občutku analognih devetdesetih let. Zunaj tega detajli, ki film umeščajo v specifičen čas, ostajajo subtilni: Laurin *walkman* in videokamera, telefonska govorilnica in končna destinacija šele leta 1997 odkritih petroglifov. A časovno obdobje, v knjigi datirano v sovjetsko Rusijo desetletje poprej, je ne nazadnje postranskega pomena. V ospredju je tkanje nepričakovanega prijateljstva, ki vzkljuje v teku dolge noči, ko vlak o(b)stane na postaji in potnika v iskanju svežega zraka pobegneta na prostost. Če Laura ob njunem prvem srečanju na vprašanje, kako v finščini reči »ljubim te«, iz sebe brez pomisleka izstrelji »jebi se«, pa se pomen finske fraze do izteka filma obrne na glavo. V času nočnih voženj, ob izpraznjenih steklenicah vodke, zbadljivem risanju karikatur in polomljenih pogovorih slab prvi vtis hitro zbledi ter se počasi razplete v močno čustveno vez, ki nam Ljohov nevedni »jebi se« že s samim tonom in gestikulacijo brž prevede v mišljeni »ljubim te«.

